

Slik var det

110206

Med utgangspunkt i Adresseavisens arkiv siden det første nummer fredag 3. juli 1967, går journalist ODDVAR VALSTAD vår spennende historie nærmere etter i sønnene.

Rinnans «A-lag» dømt

Frostating lagmannsrett fredag 20. september 1946 ble 11 av Rinnan-bandens medlemmer dømt til døden. Åtte ble idømt tvangsarbeid på livstid. For de øvrige ble straffen fra 20 år og ned til 2 1/2 års tvangsarbeid. Domsavgjørelsen fant sted uer fem måneder etter at rettsforhandlingene tok til. Ingen norsk domstol har delt en hardere dom enn sluttoppgjøret av et drama som savner sidestykke i vår kriminalhistorie. Et blodig drama. Som kostet mange nordmenns liv – og som omfattet en uoverskuelig sum av menneskelige lidelser og ulykke.

DE DØDSDØMTE VAR: Henry Oliver Rinnan, Bjarne Jenshus, Aksel Mære, Harry Aleksander Ønning, Olaus Salberg Hamrum, Pergeurd Wiik, Per Bergeen, Harry Rindal, Kristian Randal, Harald Grøtte og Sigurd Riverud.

Livsvarig tvangsarbeid: Yngvar Alberg, Agnhild Strøm, Inga Lørfald, Ingebrigt Stenes, Osvald L yngstad, Birger Olsen, Are Martinsen og Trond Jørdar Kvåle. Tvangsarbeidsstraffer for de øvrige: Pergeurd 20 år, Kitty Grande 20 år, Rolf Osvaldsen 15 år, Johannes Karlsen 15 år,

Alf Nilsen Aune 12 år, Odd Ivan Bjerkan ni år, Odd Urstrømmen åtte år, Solveig Kleve åtte år, Karin Dillner Olsson fire år, Olga Sørensen 3 1/2 år og Gunnlaug Dundas 2 1/2 år.

Lagmann Nissen bemerket at rettsavgjørelse av skyldsspørsmålet var enstemmig. Bortsett fra på ett punkt. Et av rettsens medlemmer stemte for at Jenshus, Salberg Hamrum, Wiik, Randal og Riverud idømmes tvangsarbeid for livstid, og ett av medlemmene stemte for en høyere frihetsstraff for Solveig Kleve.

Enstemmig foreslo retten at Per Wiik, Kristian Randal, Harald Grøtte og Sigurd Riverud benådnes til livsvarig tvangsarbeid.

– La oss håpe at vi i fremtiden aldri får oppleve en så trist begivenhet som domsavsigelsen i Rinnan-saken, skrev Adresseavisen. For trist er det å stå ansikt til ansikt med dødsdømte mennesker, uansett hvilke forbrytelser de har gjort seg skyldig i. Og uansett om forbrytelsene er av en slik art at en synes ingen straff kan være stor nok.

Det var en alvorlig og dystert stemning i Tinghuset denne morgen. Publikustilstrømmingen var på forhånd regulert ved at politiet utstedte spesielle adgangstegn. De som fikk plass i salen var utelukkende offentlige representanter, politi, jurister og presse. Fotografering var forbudt i salen. Film- og pressefotografer hadde tatt oppstilling i den store Tinghus-hallen. De sveivet og knipset energisk det korte øyeblikk mens de tiltalte ble ført inn.

Samtlige tiltalte møtte til domsavsigelsen. Ingen merkbar nervøsitet å spore i tiltaleboksen. Dog spent alvor var tydelig å lese i alle ansikter, bortsett fra Sevaldsens. Hans gutteaktige flin sto i merkelig kontrast til til de dystre omgivelsene. Han var alene om å søke opprettholdt den konversasjon som var vanlig i tiltaleboksen fra forhandlingens første dag.

De andre hadde åpenbart nok med sine egne tanker. Sin egen angst og sine egne forventninger i denne skjebnstunden. Det vakte også en viss oppmerksomhet at de to kvinnelige tiltalte på første benk, Inga Lørfald og Kitty Grande, samt Olga Sørensen, for første gang opptrådte i sort antrekk.

Rinnans forsvarer, overrettssakfører Selmer, hadde forfall. I hans sted møtte reserveforsvareren, overrettssakfører Wiig. Forøvrig var hele rettsapparatet på plass da lagmann Nissen erklærte retten satt litt over klokken 0800. Han gjorde straks oppmerksom på at fotografering i salen var forbundet med straffansvar. Med det samme saklige alvor som under hele rettsaken har preget hans ledelse av forhandlingene, tok han så fatt på å lese domskonklusjonen.

Mange hadde kanskje ventet en sterkere reaksjon i tiltaleboksen, hvor 11 mennesker etter hvert fikk forkynt sin dødsdom. Men for den som har fulgt forhandlingene og fått et innblikk i de tiltaltes psyke, kom deres relativt uantede opptreden ikke som noen overraskelse, skrev Adresseavisen medarbeider.

Rinnan mottok dødsdommen med vanlig kaldblodighet. Det var neppe et trekk av sinnsbevegelse. Stærkere likegyldighet å spore i ansiktet. Han bare så vidt antydte sitt karakteristiske skjete smil.

Alberg var den som bar stundens alvor tyngst. Sank hulkende sammen da

Faksimile fra Adresseavisen 21. september 1946.

han fikk høre at hans liv ville bli spart. Jenshus påhørte dødsdommen rolig. Stirret forøver med et forstenet, resignert blikk. Da Alberg sank sammen på benken, bøyde han seg over ham med noen tårstende ord.

Mære kom heller ikke i affekt, men det gikk en skygge av smerte over ansiktet. Rønning bøyde hodet. Salberg Hamrum virket likegyldig, mens Bergeen la hodet i hendene for å skjule sin sterke stemning. Både Hofstad og Wiik gikk i småle nervøs, men konsentrerte seg om å motta dommen med hevet hode. Wiik festet blikket mot publikum, og et smertelig drag over ansiktet røpet hans indre fortvilelse. Men det tentes et nytt lys i blikket da lagmannen opplyste at retten hadde foreslått han benådnet til livsvarig tvangsarbeid, og i pausen konfererte han avrig med sin forsvarer. En usigelig lettelse gled også over ansiktene til Randal, Grøtte og Riverud, da de hørte om rettsens benådningforslag.

L yngstad virket livligere etter å ha hørt dommen. Olsen, Martinsen og Kvåle pustet lettet ut, mens Lørfald, som i likhet med de øvrige var innstilt på dødsstraff, på forhånd syntes å ha regnet med at hennes liv ville bli spart. Dundas, som virkelig hadde grunn til å være fornydd, så trist og melankolsk ut – og var åpen-

bart ulykkelig over sin sidekamerat Riveruds skjebne. Kleve hadde det samme apatiske uttrykk som hun hadde under hele rettsaken.

Efter at domskonklusjonen var lest, tok retten en halv times pause, og lagmannen gjorde de tiltalte oppmerksom på at de hadde adgang til å forlate rettsmøtet om de ønsket det. Men da retten igjen ble satt, var samtlige å finne på sine plasser. Stemningen varierte fra opprørt til dystrehet, alt etter dommens utfall.

Slik var det, også...

Ønsker du at vi skal ta opp et spesielt historisk emne, gjør med glede det. Du må sende oss bilder, spørsmål, forslag og kommentarer. Hvis nødvendig, kan vi utfylle ditt bidrag ved å grave frem godbiter i avisens egen skattkiste: arkiv gjennom 229 år!

Arkiv eller ring til
ODDVAR VALSTAD
tlf: 72501534
Adresseavisen,
Postboks 6070
7003 Trondheim

P. O. JØNSSEN,
Fjordgaden No. 12, ved Bratøren.
Største Udvikl. Øvne.
Kornfører
alle Slags
Bryggepander,
Bogstoffer,
Bryder, Vælder,
Jær, Føldearer,
Flas, Tag- &
Kjældervinduer

Telefon No. 22.

Adresseavisen 21. september 1896.